

FIATAL KORCSOPORTOK

Közzvélemény-kutatás

Budapest, 2017. április

Tartalomjegyzék

<i>Vezetői összefoglaló</i>	<i>3</i>
<i>1. Bevezetés.....</i>	<i>7</i>
1.1. A kutatás módszere.....	7
1.2. Az eredmények ismertetése	9
<i>2. A pénzügyi-gazdasági ismeretekkel kapcsolatos érdeklődés és annak háttere</i>	<i>11</i>
<i>3. Gyakorlati piactudatosság</i>	<i>18</i>
<i>4. Versenyattitűd</i>	<i>22</i>
<i>5. Gyakorlati piactudatosság és versenyattitűd</i>	<i>23</i>
<i>6. A gazdasági verseny észlelt intenzitása</i>	<i>24</i>
<i>7. A Versenytörvény ismerete</i>	<i>28</i>
7.1. Általános ismertség	28
7.2. A részletek ismerete	31
7.3. Összesített mutató az ismeret szintjéről.....	35

Vezetői összefoglaló

A felmérés a lakosság fiatal – 15-18 és 19-29 éves – korcsoportjaiban vizsgálta a fogyasztói tudatosságot, a gazdasági versenyyel kapcsolatos tájékozottságot, vélekedéseket, s mindezek információs háttérét. Az adatfelvétel 601 fős mintán, 12 perces kérdőívet alkalmazó, személyes megkérdezéssel történt 2017 áprilisában.

A pénzügyi-gazdasági ismeretekkel kapcsolatos érdeklődés és annak háttere

- Mindkét korcsoportban minimális a pénzügyi-gazdasági ismeretek iránt intenzív érdeklődést mutatók aránya. A hozzátartozók és az online média játssza a legfontosabb szerepet az ilyen jellegű információk közvetítésében. A szakirodalom, a nyomtatott sajtó és a rádió elenyésző szerephez jut az ismeretek gazdagításában.
- A pénzügyi-gazdasági ismeretek iránt többé-kevésbé nyitott fiatalok körében – mindkét korcsoportban – egyértelműen az online médiaé a vezető szerep. A Facebook vezető szerepe megkérdőjelezhetetlen a közösségi médián belül.
- A 15-18 évesek kevesebb, mint húsz százaléka tanul pénzügyi-gazdasági ismereteket, a 18 évesek körében is csupán 27%-ot mértünk e kérdés kapcsán. A 15-18 éves korcsoport közel egyharmada (32%) vett már részt iskolán kívül szervezett tanulmányi versenyen. Az idősebb korosztály kisebb hányadban (24%) emlékszik vissza ilyen jellegű megmérettetésre.

Gyakorlati piactudatosság

- Az idősebb korosztály tagjai magasabb hányadban szokták elolvasni az apró betűs részeket vásárláskor, megrendeléskor, előfizetéskor, szerződéskötésnél, mint a 15-18 évesek.
- Mindkét korcsoportban hetven százalék fölött van azok aránya, akik nem egy, hanem több lehetőséget is megvizsgál(ná)nak szolgáltató-választáskor. Sem a korcsoportok, sem az iskolatípus, illetve végzettség tekintetében nem fedezhető fel szignifikáns különbség a válaszadói csoportok között.
- A 15-18 évesek relatív (48%), az idősebbek abszolút többsége (55%) változóan, valamivel kevesebb mint egyharmaduk következetesen piactudatos.

Versenyattitűd

- Mindkét korosztályban az állam és a piaci verseny szerepének egyensúlyát tartják a legnagyobb hányadban kívánatosnak. Ez a fiatalabbaknál az abszolút, az idősebbeknél viszont csak relatív többség véleménye. Ugyanakkor a piaci verseny prioritását kívánatosnak vélők hányada
 - a fiatalabbaknál két és félszeresen (32 versus 13 %),
 - az idősebbeknél pedig négyszeresen (44 versus 11%)

haladja meg az állam szerepének dominanciájára szavazókéit. Az arányok mellett az átlagok is azt sejtetik, hogy – ha nem is szignifikánsan – a 19-29 évesek versenypártisága erősebb, mint a 15-18 éveseké.

- Az iskolatípusra fókuszálva gyakorlatilag csupán elenyésző különbségeket látunk, az átlagok szinte teljesen megegyeznek. Ugyanakkor a felsőfokú végzettségűek piacpártisága szignifikáns mértékben meghaladja a korcsoport átlagot.

Gyakorlati piactudatosság és versenyattitűd

- A 15-18 évesek körében a válaszadók mindössze 8 százalékáról mondható el, hogy egyszerre deklarálta versenypárti és piactudatos is. 24%-uk csak versenypártinak mondható, piactudatos fogyasztónak nem, 23%-ukra jellemző a piactudatosság, de a versenypártiság nem. A legnagyobb tábor (44%) a sem nem piactudatosak, sem nem versenypártiak alkotják.
- A 19-29 évesek versenypártisága jelentősen (44 versus 32 százalék), piactudatossága (33 versus 31 százalék) viszont csak elhanyagolható mértékben haladja meg a fiatalabb korcsoportban mért szintet.

A gazdasági verseny észlelt intenzitása

- A 15-18 évesek körében 39%, az idősebb korcsoportban viszont 52% azoknak az aránya, akik intenzívebb gazdasági versenyt tartanak kívánatosnak a gazdaság egész területén. Az ellenkező tábor – a verseny mérséklését preferálókét – a fiatalabbak 10, az idősebbek 13%-a alkotja.
- A szolgáltatások területén – mindkét korcsoportban – valamelyest kisebb a verseny intenzívebbé tételével kapcsolatos elvárások erőssége, mint az egész gazdaságot illetően.
- Míg a 19-29 éves korcsoport gyakorlatilag teljesen egyforma eredményt produkált a szolgáltatások és az élelmiszerek piacának a megítélésében, a 15-18 évesek az utóbbi szempontból az előzőhöz képest is kisebb arányban szeretnék a verseny élénkítését.

- A 15-18 évesek nagyjából egyformán értékelik az élelmiszerek és a műszaki cikkek piacának versenyjellemzőit. A 19-29 évesek viszont sokkal kevésbé hiányolják a versenyt az utóbbi termékfélésegeknél, mint az előbbieknél vagy éppen a szolgáltatásoknál.
- Az idősebb korosztály erősebb versenypártisága abban is megnyilvánul, hogy minden területen nagyobb hányadban élénkítenék a versenyt, mint a fiatalabbak. A verseny általános élénkítése iránti igény mindkét korosztálynál valamelyest erősebb, mint ami az egyes területek kapcsán megnyilvánul.

A Versenytörvény ismerete

- A 15-18 évesek 13, a 19-29 évesek 24 %-a hallott már a Versenytörvényről. A fiatalabb korcsoportban 4, az idősebbeknél pedig 10% azok aránya, akik az elmúlt néhány hónapban is hallottak a Versenytörvényről, azaz folyamatosan tájékozottak.
- Noha a gazdasági kérdések közvetítésében a televízió csak a rangsor közepe táján helyezkedik el, a Versenytörvényt illetően mindkét korcsoportban önállóan (15-18 évesek) vagy megosztva (19-29 évesek) vezeti az említési gyakoriság szerint felállított listát. Az online média a 19-29 évesek körében a televízióval megegyező fontossággal bír ugyan, de a fiatalabb korcsoportban már jóval kisebb szerepet tölt be a Versenytörvény ismertetése tételében.
- Ha a Versenytörvényről legalább hallomásból tudók arányát a törvény céljának ismeretét vizsgáló kérdésre adott válaszokkal kombináljuk, akkor a 15-18 évesek körében 13-ról 4, a 19-29 évesek körében pedig 24-ről 14 százalékra kell szűkítenünk a valós ismerettel rendelkezők körét. Csupán a 19-29 éves felsőfokú végzettségűek emelkednek ki szignifikáns mértékben a korcsoport átlagához (14%) képest: 25%-uk helyesen definiálta a Versenytörvény célját.
- Egyértelműen az idősebb korosztály tekinthető tájékozottabbnak a Versenytörvény hatókörét illetően. Az ismeretek törékenysége utalnak felmérésünk azon eredményeire, hogy közel kétharmad volt a téves válaszok aránya mindkét korcsoportban a Versenytörvénynek az állampolgárok ügyeit is átfogó hatókörét illetően, miként a 15-18 évesek közel kétharmada a sportra is „kiterjesztette” a Tpv-t. előírásait.
- A Versenytörvény céljait illető ismeretek esetében már nem egyértelmű az idősebb korcsoport fölénye. A két valós állítás esetében a fiatalabbak tűnnek tájékoztatlanabbnak, de a hamis állításoknál már meglehetősen vegyes a kép. Sőt, a külföldi vállalkozásokkal, illetve általában a versenytársakkal szembeni védelem a (a Tpv-t hallomásból ismerő) 19-29 évesek mintegy 80%-a szerint beletartozik a Versenytörvény céljai közé, miközben „csupán” 60-65% a téves vélekedések aránya a 15-18 évesek idevonatkozó válaszaiban. A két korcsoportban egyformán magas (közel háromnegyed) volt annak a téves elképzelésnek az említési gyakorisága, hogy a Versenytörvény (egyik) célja a kkv-k támogatása.

- A fiatalabb korcsoportban 28, az idősebbeknél pedig 45 százalék azok aránya, akik tudják, hogy a Gazdasági Versenyhivatal elsőrendű feladata a Versenytörvény érvényesítése. A téves elképzelések között a fogyasztóvédelem szerepelt a legnagyobb hányadban.
- Mindkét korcsoportban tulajdonképpen kimutathatatlan volt statisztikailag a Versenytörvényt jól ismerők hányada. A bizonyos ismeretekkel rendelkezők aránya 5 (15-18 évesek), illetve 11%-ra (19-29 évesek) tehető, míg minimális ismeretet 6 (15-18 évesek), illetve 12%-nál (19-29 évesek) mértünk. A döntő hányad (89, illetve 77%) számára a Versenytörvény gyakorlatilag ismeretlen fogalom.
- A végzettség szintje egyenes összefüggésben van az ismereti szinttel. Az iskolatípus viszont nem igen befolyásolta az eredményeket, legalábbis nem szignifikánsan.

1. Bevezetés

A GVH közel másfél évtizede méri a **versenykultúra állapotát**, a GVH munkájával kapcsolatos véleményeket, valamint a versenyjogi ismeretek pontosságát. Ennek érdekében 2003 óta rendszeresen közvélemény-kutatásokat rendelt meg ebben a témában, 2008-tól pedig a jelentősebb eljárásainak, ágazati vizsgálatainak, valamint versenypártolási tevékenységének ismertségét, az azokkal kapcsolatos információk helyességét és azok megítélését is vizsgálja.

Ebbe a sorba illeszkedett jelen felmérésünk, amely **a lakosság fiatal korcsoportjaiban** vizsgálta a versenyszabályokkal és a gazdasági versennyel kapcsolatos tájékozottságot, valamint a fogyasztói tudatosságot.

A kutatás fókuszában az alábbi **témakörök** szerepeltek:

- a gazdasági-pénzügyi információk iránti érdeklődés, az ismeretek forrásai,
- a fogyasztói döntéshozatal tudatossága, valamint
- a gazdasági versennyel kapcsolatos ismeretek és attitűd.

A kutatás kitért arra is, hogy **mennyiben befolyásolják**, esetleg determinálják a **demográfiai jellemzők** (nem, korcsoport, lakóhely, iskolatípus, iskolai végzettség) az ismereti szintet, a véleményeket és az attitűdöket.

1.1. A kutatás módszere

Az adatfelvétel módja: személyes kérdőíves interjúk

Az adatfelvétel ideje: 2017. április 8-27.

Alapsokaság: a 15-18 és a 19-29 év közötti magyarországi lakosok

Minta: korcsoportonként 300, összesen 600 fős utólagosan súlyozott minta

A kutatás mintájának a magyarországi 15-18 és 19-29 éves lakosságot kellett reprezentálnia a főbb demográfiai ismérvek (nem, iskolatípus/iskolai végzettség és településtípus) szerint. Annak érdekében, hogy valamennyi demográfiai szegmensben a **megbízható** elemzéshez elegendő számú válaszadónk legyen, eltértünk az országos arányokat tükröző mintavételtől. Ez azt jelenti, hogy a figyelembeveendő demográfiai jellemzők szerint kijelölendő **szegmensek egyenlő elemszámában** szerepeltek a mintában, s **utólagos súlyozással** határoztuk meg azokat az eredményeket, amelyek az alapsokaságo(ka)t jellemzik.

Ezen elvek alapján a minta elemszámok szerinti összetétele az alábbi volt:

Szegmensek	14-18 évesek	19-29 évesek	Összesen
Nem			
Férfi	150	150	300
Nő	150	150	300
Településtípus			
Budapest	100	100	200
Város	100	100	200
Község	100	100	200
Iskolatípus			
Gimnázium	100		100
Szakközépiskola	100		100
Szakmunkásképző	100		100
Legmagasabb iskolai végzettség			
Felsőfokú		100	100
Középfokú		100	100
Alapfokú		100	100
Mindösszesen	300	300	600

A súlyozással előállított – az országos arányokat tükröző – összetételt az alábbi táblázat mutatja be:

Demográfiai jellemzők		Országos arányok	Mintabeli arányok
Nem	Férfi	50%	50%
	Nő	50%	50%
Iskolatípus (15-18 évesek)	Szakképzőiskola	20%	33%
	Szakközépiskola	40%	33%
	Gimnázium	40%	33%
Iskolai végzettség (19-29 évesek)	Alapfokú	32%	33%
	Középfokú	54%	33%
	Felsőfokú	14%	33%
Településtípus	Budapest	17%	33%
	Egyéb város	50%	33%
	Község	33%	33%
ÖSSZESEN		100%	100%

A célcsoportban szereplő fiatal korosztályok telefonos elérhetőségének nehézségei és a mintakiválasztás, valamint a válaszadás egzaktságának követelményei a **személyes megkérdezés** alkalmazását tették indokolttá.

A mintavétel során **rétegzett, véletlen** eljárást alkalmaztunk. A rétegeket a régiók, illetve a településtípusok képezték, egy-egy rétegen belül pedig véletlenszerűen választottuk ki a nemnek, kornak, iskolatípusnak/iskolai végzettségnek megfelelő válaszadókat.

1.2. Az eredmények ismertetése

- A kutatás eredményeit a jelen – ábrákat, táblázatokat és szöveges értékeléseket tartalmazó tanulmány – foglalja össze. Valamennyi kérdés, aspektus kapcsán bemutatjuk, hogy mely – demográfiai vagy a válaszok által képzett – szegmens(ek)ben mértünk az adott korosztály átlagához képest szignifikáns eltérést.
- Az utólagos szerkeszthetőség érdekében mellékeljük az ábrákat tartalmazó PowerPoint fájlt is.

- Ugyancsak a tanulmány mellékletét képezi majd az az Excel fájl, amelynek munkalapjai
 - a 15-18 évesek,
 - a 19-29 évesek, valamint
 - a két korcsoport együttesmintájának súlyozás utáni, továbbá
 - a két korcsoport– iskolatípus és iskolai végzettség szerinti bontású – súlyozatlaneredményeit tartalmazza.

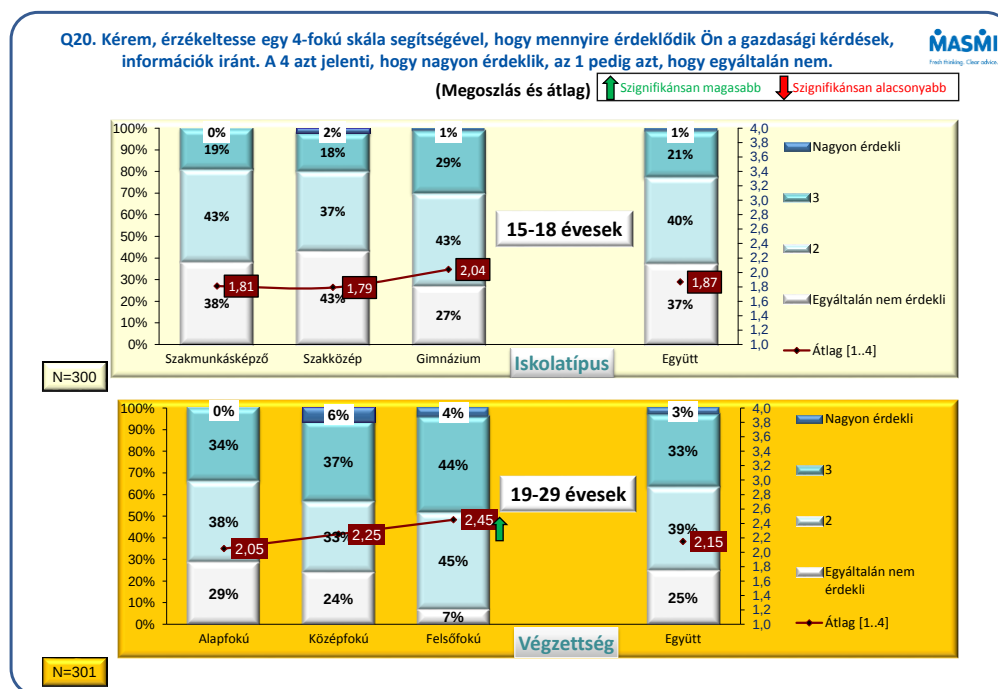
Az egyes korcsoportok egészére érvényes eredményeket

- a súlyozás utáni,
- míg az iskolatípus és az iskolai végzettség szerint képzett szegmensek specifikumait
- a súlyozatlan adatok¹
- alapján mutatjuk be.

¹ Csak a súlyozatlan minta biztosít valamennyi – az iskolatípus és az iskolai végzettség szerint képzett – szegmensben 100 fős elemszámot.

2. A pénzügyi-gazdasági ismeretekkel kapcsolatos érdeklődés és annak háttere

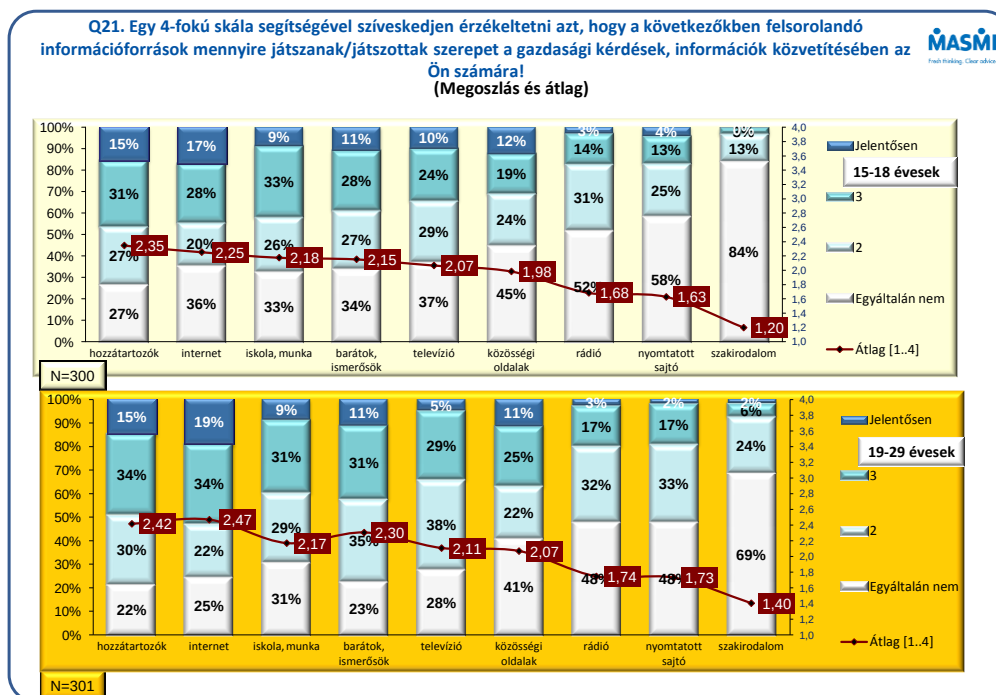
A kutatás céljai, fő témakörei szempontjából fontos információt jelent a kutatásban szereplő **korcsoportok érdeklődésének jellemzői**.

Mindkét korcsoportban **minimális** a pénzügyi-gazdasági ismeretek iránt **intenzív érdeklődést mutatók aránya**.

- Noha a gimnazisták valamelyest érdeklődőbbnek tűnnek, mint a másik két iskolatípus tanulói, a mért értékek az ő esetükben sem mutatnak szignifikáns különbséget az átlaghoz képest.
- A **felsőfokú végzettségűek** érdeklődését tükröző átlag (**2,45**) ugyan szignifikánsan magasabb a teljes korcsoport átlagánál (2,15), **mégsem éri el az elméleti számtani átlagot (2,5)**.

A településtípus szerinti szignifikáns eltérést csak a 19-29 éves korcsoportban mértünk: a fővárosiak (**2,34**) és a községiek (**2,35**) átlaga szignifikánsan magasabb, a községiek pedig szignifikánsan alacsonyabb (**1,95**), mint az összesített átlag (2,15).

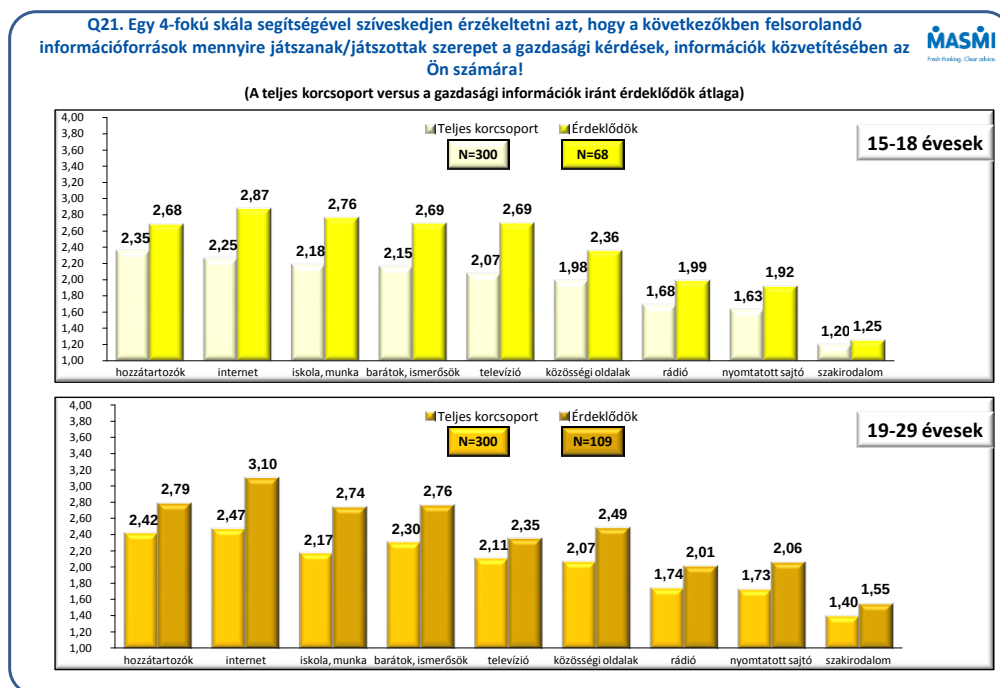
Mindkét korcsoporthatban a hozzátartozók és az online média játssza a legfontosabb szerepet a pénzügyi-gazdasági információk közvetítésében. A fiatalabbak esetében a hozzátartozók, a 19-29 évesek körében az internet került az első helyre.

A szakirodalom, a nyomtatott sajtó és a rádió elenyésző szerephez jut az ismeretek gazdagításában.

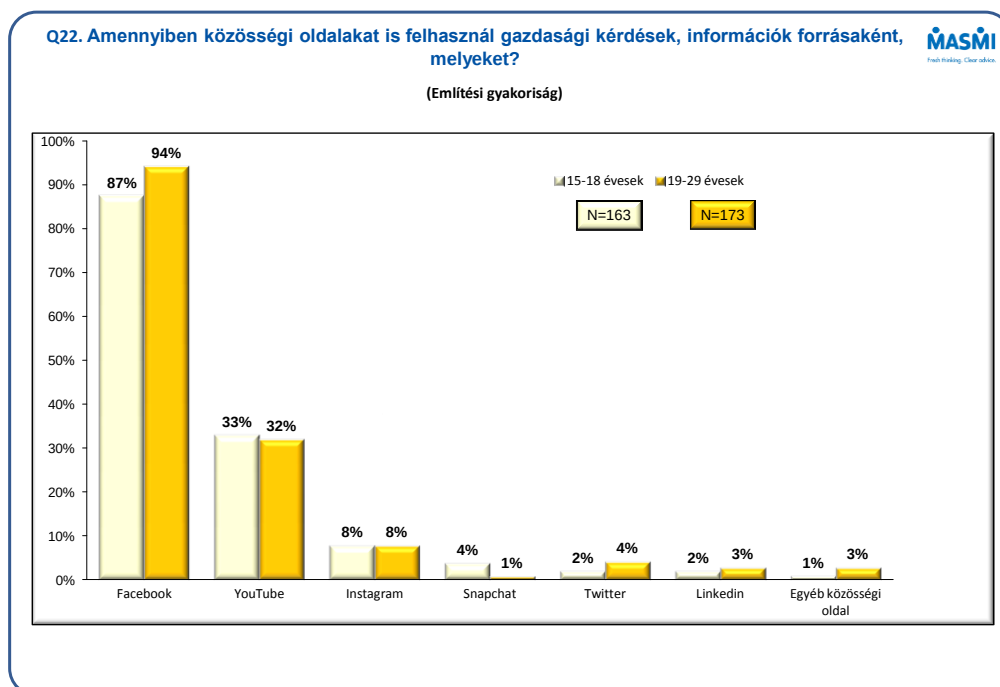
Sem iskola-, sem településtípus tekintetében nem találtunk szignifikáns eltérést a 15-18 évesek körében a korosztály átlagához képest.

A 19-29 évesek korcsoporthatjában mért szignifikáns különbségek:

Információs csatorna	Szignifikánsan alacsonyabb ↓	Szignifikánsan magasabb ↑	Átlag
Iskolai tanulmányok	alapfokú végzettségűek (1,86)	felsőfokú végzettségűek (2,60)	2,12
Nyomtatott sajtó	alapfokú végzettségűek (1,54)	felsőfokú végzettségűek (2,06)	1,73
Televízió	városiak (1,93)		2,11
Rádió	városiak (1,54)	- budapestiek (1,96) - községiek (1,94)	1,74

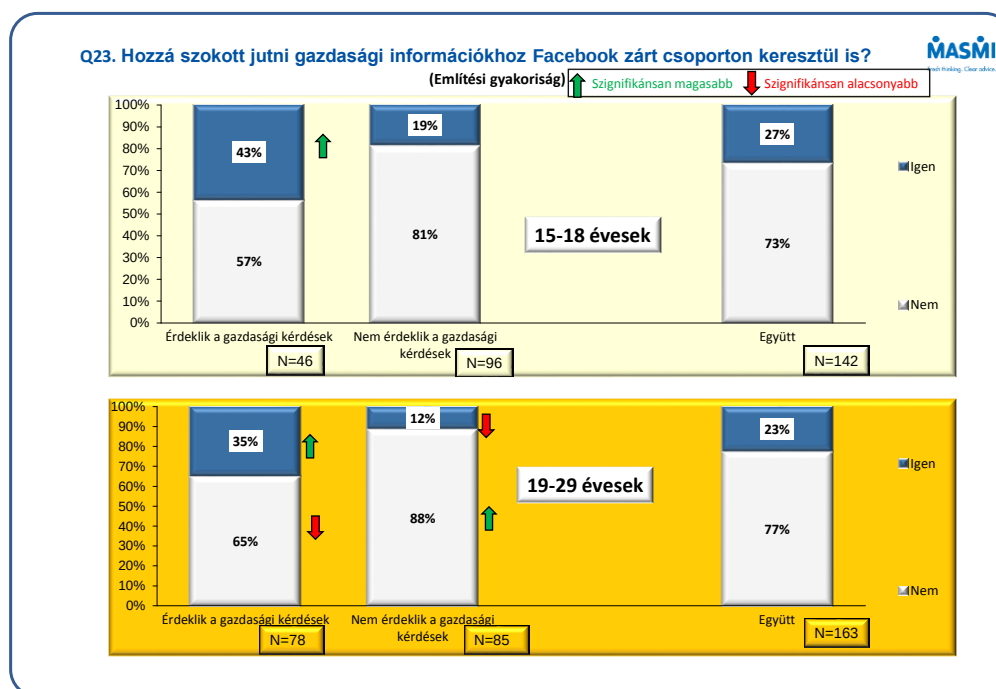
A szakirodalom kivételével, az érdeklődők (3-as vagy 4-es értéket jelöltek a 4-fokú skálán) esetében valamennyi információforrás sokkal nagyobb gyakorisággal szerepel, mint a teljes korcsoportban kapott átlag. Az így módon fókuszba kerülő szegmensekben – nem csak az idősebb korcsoportban – egyértelműen az online médiának a vezető szerepe.

A két korcsoportban nagyon hasonló arányokat regisztráltunk.

A Facebook vezető szerepe megkérdőjelezhetetlen a közösségi médián belül. A YouTube-ot a közösségi oldalakon pénzügyi-gazdasági ismeretekre (is) szert tevő válaszadók egyharmada említette.

Bár hibahatáron vannak a különbségek, az arányok azt sejtetik, hogy a Snapchat inkább a 18 évesnél nem idősebb, míg a Twitter inkább a 18 éven felülieket éri el, legalább is a pénzügyi-gazdasági információk közvetítésében.

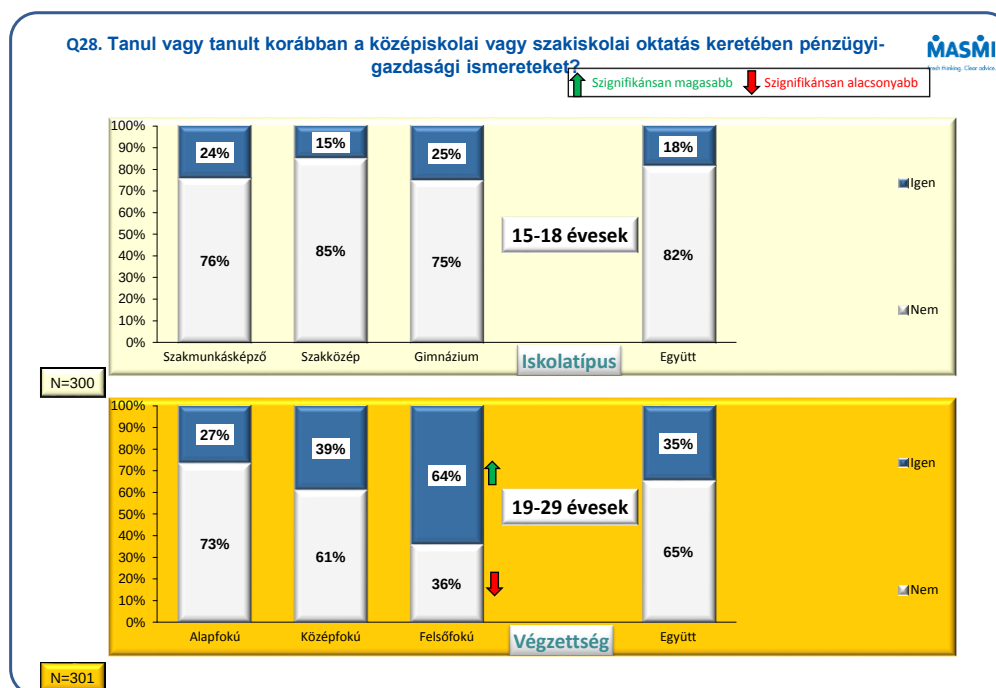

A két korcsoporthat e tekintetben is egymáshoz igen közelálló eredményeket produkált. Jobban a számok/arányok mögé nézve, megállapítandó, hogy a Facebook zárt csoporton keresztül pénzügyi-gazdasági információkhoz jutó érdeklődő fiatalok

- a 15-18 évesek körében 7,
- a 19-29 évesek között 9

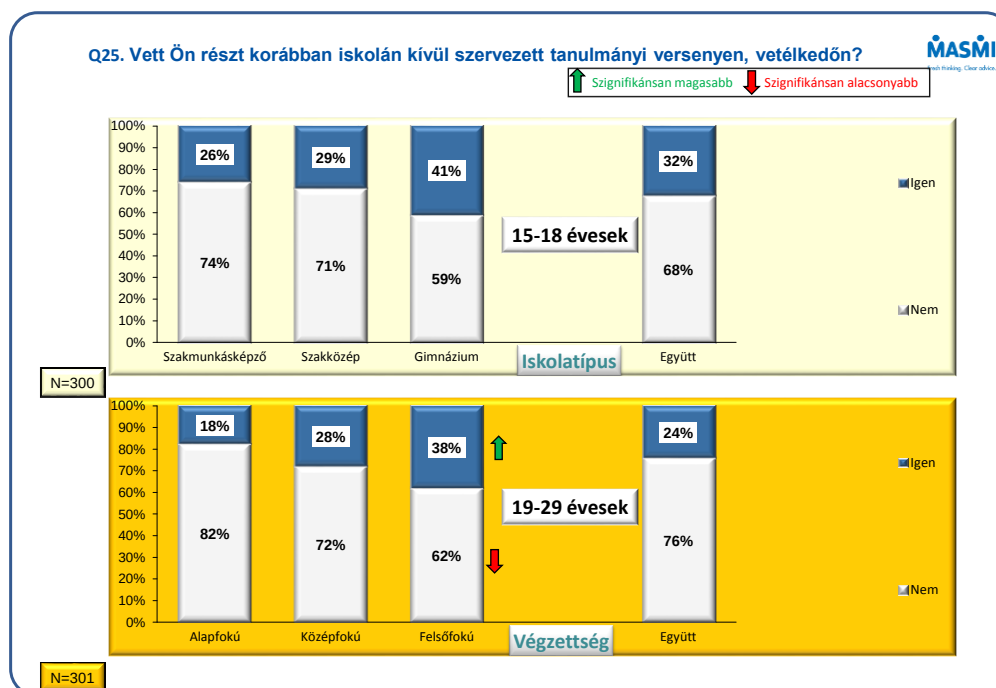
százalékot képviselnek mindösszesen, a teljes korcsoporthat alapul véve.

(Mindössze két 15-18 éves és négy 19-29 éves válaszadó jelezte, hogy LinkedIn zárt csoporton keresztül is hozzá szokott jutni pénzügyi-gazdasági információkhoz.)

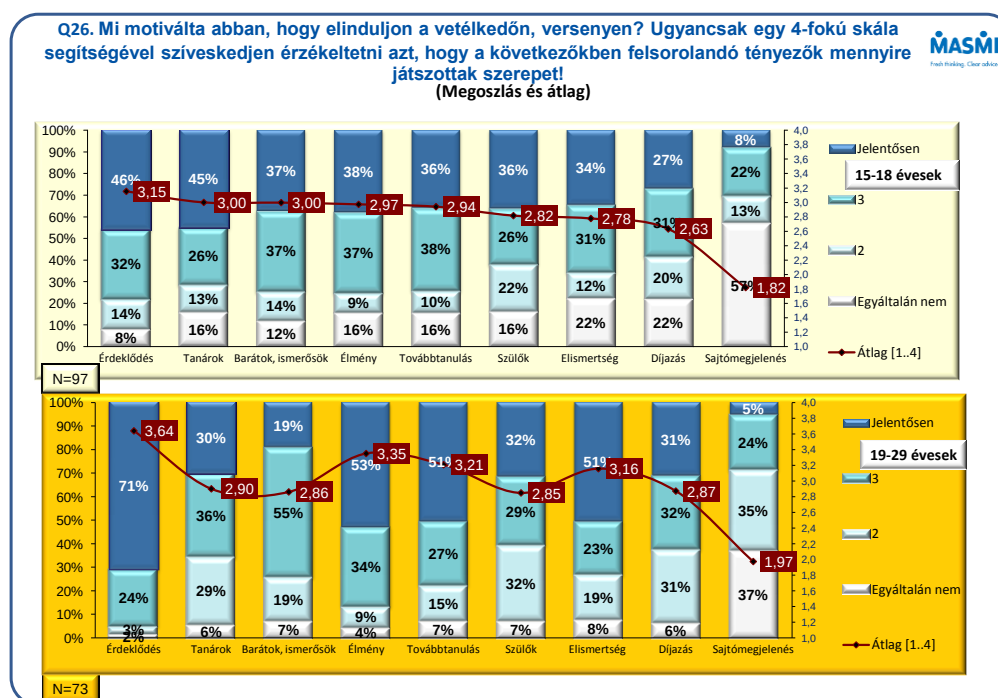
A 15-18 évesek kevesebb, mint húsz százaléka tanul pénzügyi-gazdasági ismereteket. Ezt a képet nem javítja az sem, hogy a megkérdezettek egy része még szak- vagy középiskolai tanulmányainak csak az elején tart, hiszen a 18 évesek körében is csupán 27%-ot mértünk e kérdés kapcsán.

A 19-29 évesek esetében a végzettség egyértelműen determinálja az arányokat. Elgondolkodtató viszont, hogy még a felsőfokú végzettségűek több mint egyharmada is úgy véli, hogy nem részesült annak idején ilyen irányú képzésben.

A **15-18 éves** korcsoport **közel egyharmada** vett már **részt** iskolán kívül szervezett **tanulmányi versenyen**. Bár – nem meglepő módon – a gimnazisták járnak az élen ebben a tekintetben, az átlaghoz képest **szignifikáns eltéréseket nem mértünk** a három iskolatípusban.

Az **idősebb korosztály** **kisebb hányadban** emlékszik vissza ilyen jellegű megmérettetésre. Ugyanakkor itt egyértelműen kimutatható a végzettségi szint és az igen válaszok aránya közötti egyenes összefüggés.

A motivációk között **mindkét korcsoportban az érdeklődés került az első helyre.** Az idősebbeknél – legalább is a visszaemlékezésük szerint – ez messze kiemelkedett a többi tényező közül, míg a fiatalabbaknál kevésbé. Beszédesebb, hogy míg a **19-29 éveseknél 71,** addig a **15-18 éveseknél csak 46%** válaszolta azt, hogy a versenyen való indulást jelentősen motiválta az érdeklődés.

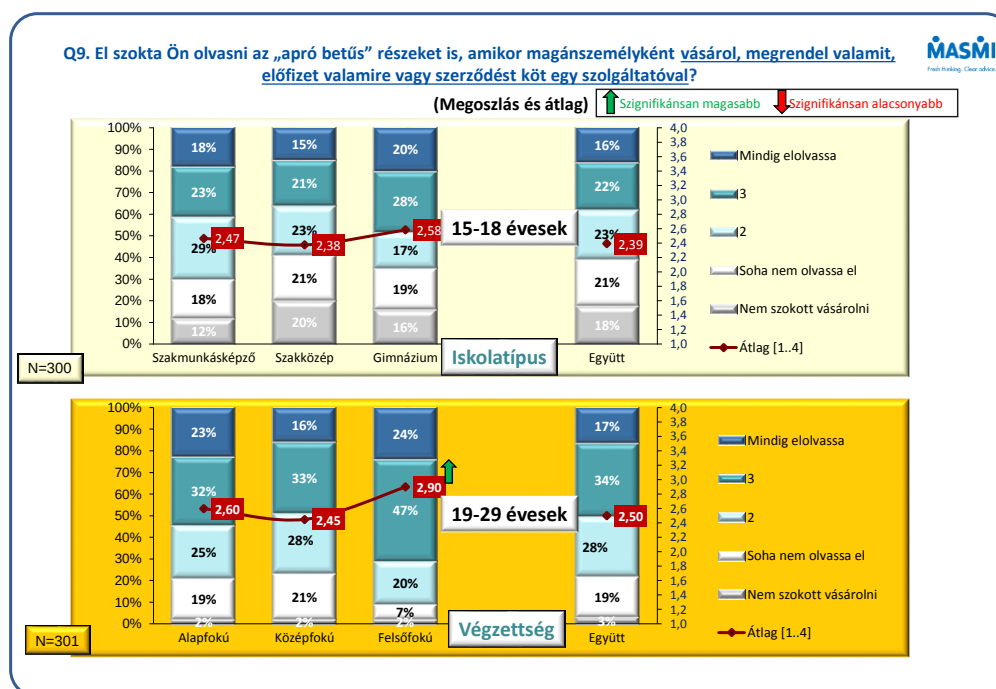
A fiatalabbaknál inkább a **tanárok, barátok ösztönzése, az idősebbeknél az élmény, az elismertség és a továbbtanulási esélyek megnövekedése** jutott relatívan nagyobb szerephez.

Mindkét korcsoportban – a sajtómegjelenés kivételével – valamennyi ösztönző mutatószáma meghaladta az elméleti – azaz a 2,5-es – átlagot.

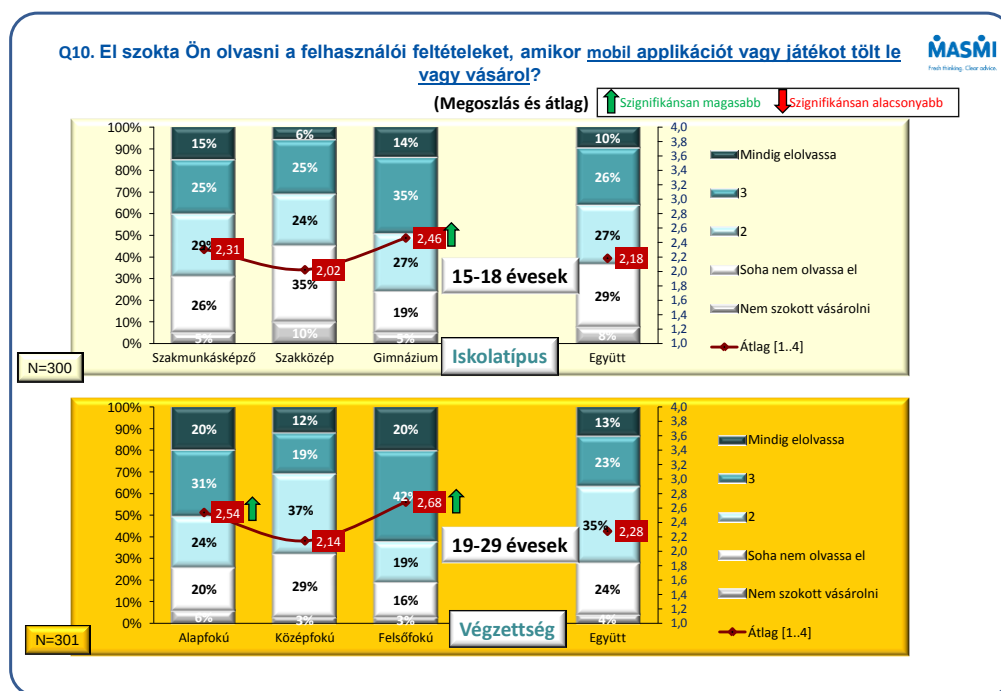
Egyéb motiváló tényezők között a tapasztalatszerzés iránti igény, a kihívás, a kíváncsiság és a véletlen szerepelt egy-egy említéssel.

3. Gyakorlati piactudatosság

A gyakorlati piactudatosságot – a korábbi komplex versenykultúra felmérésekben szereplőkhöz hasonló – **négy kérdés** vizsgálta. Mivel itt a **legfiatalabb korosztályokra** kellett **fókuszálni**, a kérdéseket ki kellett egészíteni, illetve **hozzá kellett igazítani** az érdeklődési körhöz, illetve a feltételezett ismeretekhez, tapasztalatokhoz.

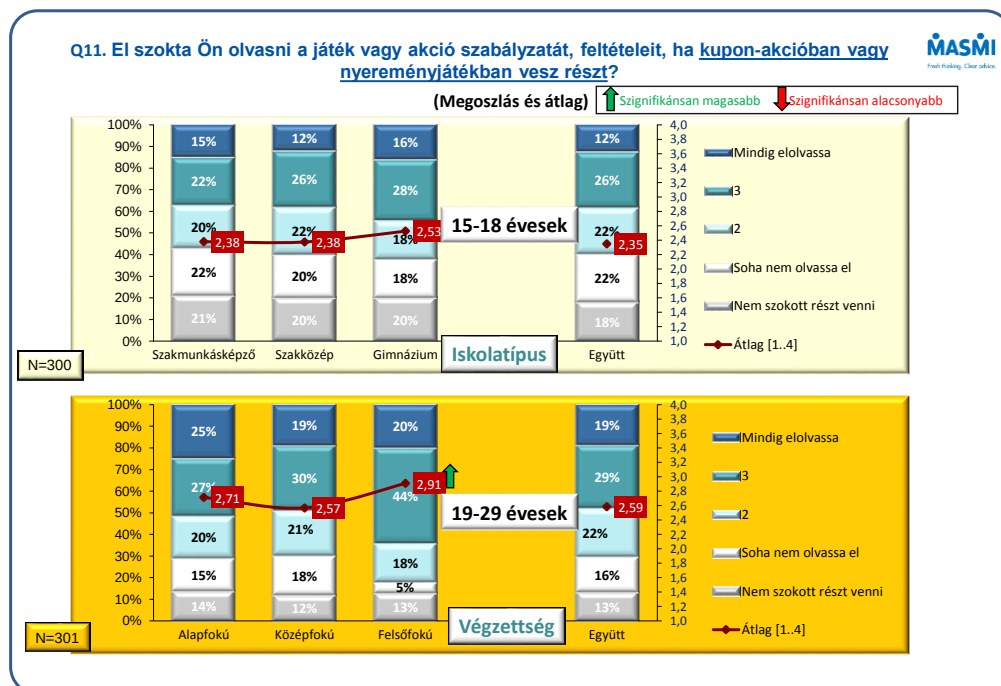

Az **idősebb korosztály** – érthető módon – **magasabb átlagokat** produkált, mint a fiatalabb. Az iskolatípus/végzettség alapján viszont csak egyetlen szignifikáns eltérést regisztrálhattunk: a **felsőfokú végzettségűek** az **átlagost** – statisztikailag is – **jelentős mértékben meghaladó gyakorisággal szokták elolvasni az apró betűs részeket** vásárláskor, megrendeléskor, előfizetéskor, szerződéskötésnél.

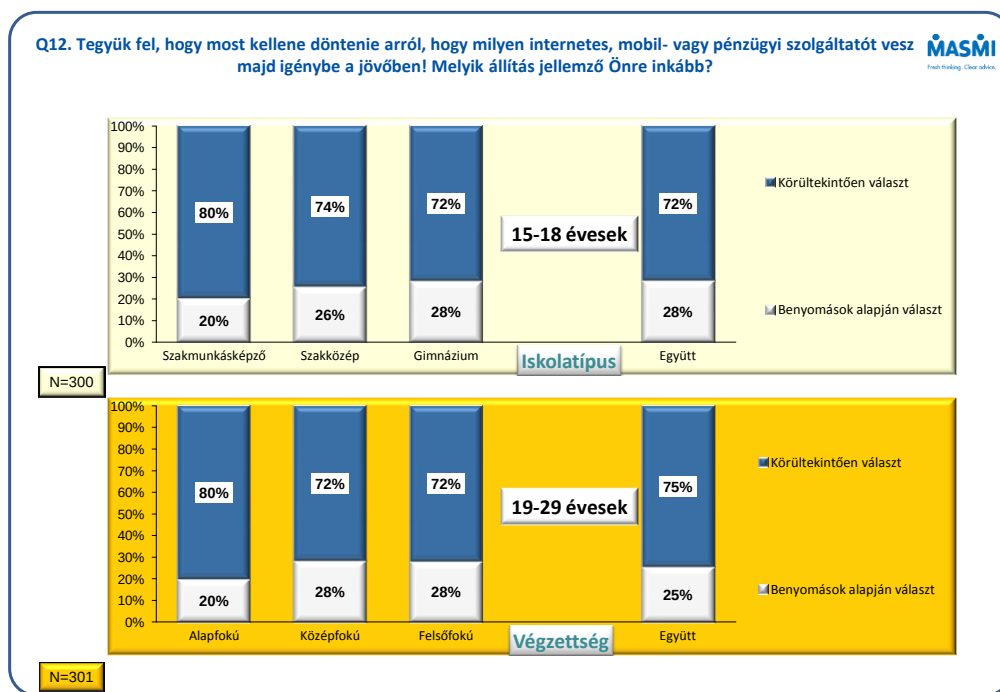

A körütekintés mértéke mindkét korcsoportban **alacsonyabb** applikációk vagy játékok letöltésekor, vásárlásakor, mint általában a vásárlásoknál.

Érdekes módon ebben a megvilágításban nem csak a felsőfokú végzettségűek és a gimnazisták, hanem **az alapfokú végzettségűek** (csupán általános iskolát vagy legfeljebb érettségi bizonyítványt nem nyújtó szakközépiskolát végzett válaszadók) **is az átlagot szignifikánsan meghaladó mértékű mutatószámokat produkáltak.**

A kupon-akciók és nyereményjátékok feltételeinek elolvasási gyakorisága nagyjából ugyanazt a képet tükrözi, illetve ugyanazokat a mutatószámokat produkálta, mint az apró betűs részek elolvasása vásárláskor, megrendeléskor, előfizetéskor, szerződéskötésnél.

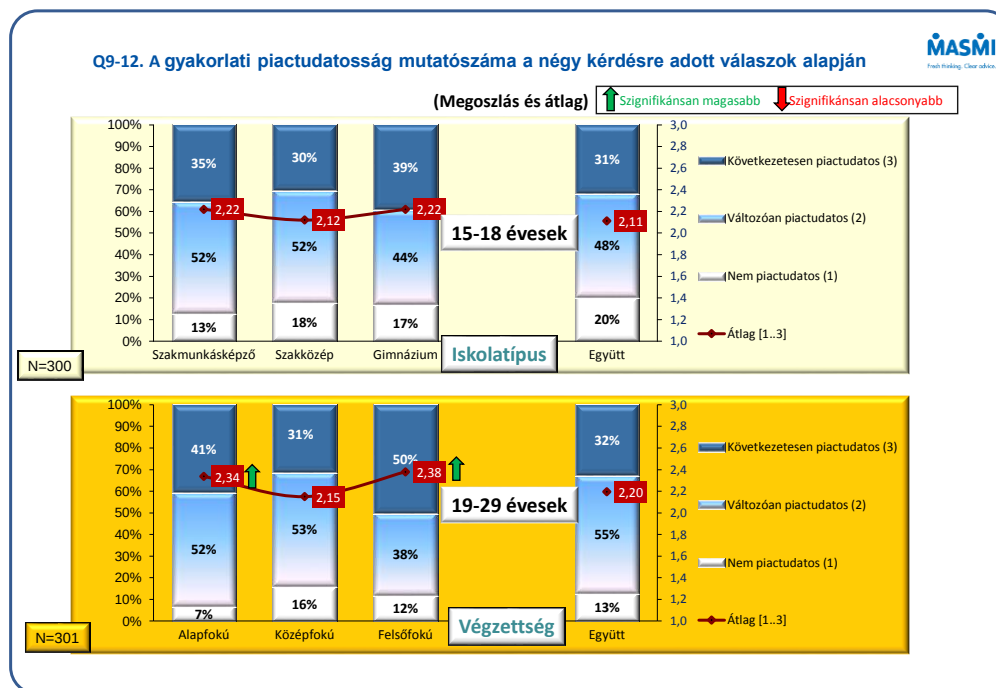
Mindkét korcsoportban hetven százalék fölött van azok aránya, akik nem egy, hanem több lehetőséget is megvizsgál(ná)nak szolgáltató-választáskor. Sem a korcsoportok, sem az iskolatípus, illetve végzettség tekintetében nem fedezhető fel szignifikáns különbség a válaszadói csoportok között.

A lakosságot – az iménti négy kérdésre adott válaszaik alapján – három, a gyakorlati piactudatosság szerint kialakított csoportba soroltuk²:

- *Következetesen piactudatos fogyasztók*: akik a legtöbb esetben, vagy minden alkalommal elolvassák a részleteket, feltételeket, az „apró betűs” részeket és a szakemberválasztásnál is alternatívákban gondolkodnak (vagyis a gyakorlatban is élnek a piacgazdaság lehetőségeivel).
- *Változóan piactudatos fogyasztók*: akik vagy (a legtöbb esetben / minden alkalommal) elolvassák a részleteket, feltételeket, az „apró betűs” részeket, vagy a szakemberválasztás előtt alternatívákban gondolkodnak.

-
- ² Következetesen piactudatos fogyasztók: a 9-11. kérdés kódjainak átlaga > 2,5 és a 12. kérdés kódja 2-es (körültekintően választ).
 - Nem piactudatos fogyasztók: a 9-11. kérdés kódjainak átlaga ≤ 2,5 és a 12. kérdés kódja 1-es (benyomások alapján választ).
 - Változóan piactudatos fogyasztók: nem sorolhatók az előbbi két csoportba.
-

- Nem piactudatos fogyasztók: akik magánszemélyként nem próbálnak élni a versenyipiacok adta lehetőséggel, illetve nem mutatnak igényt az ezeken szükséges alaposabb tájékozódásra a két kiválasztott fogyasztói döntési helyzetben; azaz többnyire nem olvassák el a részleteket, feltételeket, az „apró betűs” részeket és nem keresik az alternatívákat a szakemberek kiválasztása során.

Mindkét korcsoport összesített mutatószáma meghaladta az elméleti átlagot, a 2-es. Noha az idősebbek valamelyest tudatosabbnak tűnnek, az eltérés nem szignifikáns.

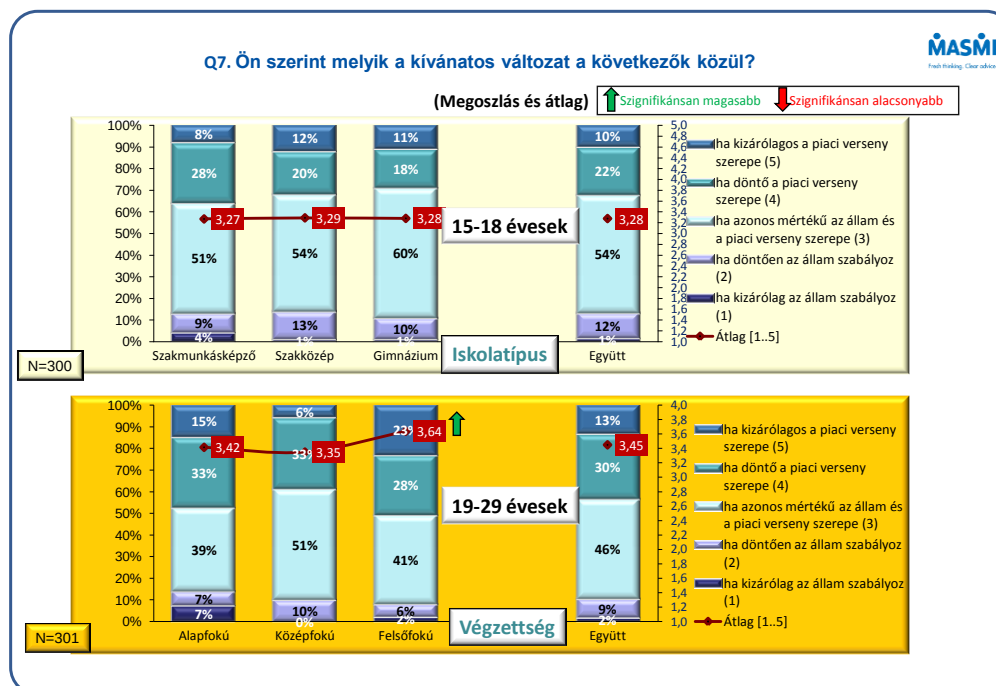
Az iskolatípus szerint nincs szignifikáns különbség, de a végzettség tekintetében igen: a felsőfokú végzettségűek mellett az alapfokú képzettségűek is az átlagosat jelentősen meghaladó mértékben tekinthetők piactudatosnak.

Az egyéb szignifikáns eltérések:

Szignifikánsan alacsonyabb 	Szignifikánsan magasabb 	Átlag
15-18 évesek		
városiak (1,95)	budapestiek (2,36)	2,11
	a pénzügyi-gazdasági kérdések iránt érdeklődők (2,49)	
19-29 évesek		
városiak (2,04)	községiek (2,41)	2,20
a pénzügyi-gazdasági kérdések iránt nem érdeklődők (2,08)	a pénzügyi-gazdasági kérdések iránt érdeklődők (2,40)	

4. Versenyattitűd

A versenyattitűd vizsgálatának – a korábbi komplex versenykultúra felmérésekben is alkalmazott – **sztemderd kérdése** az alábbi válaszmegoszlásokat generálta a két korcsoporthatban:

Mindkét korosztályban az állam és a piaci verseny szerepének egyensúlyát tartják a legnagyobb hányadban kívánatosnak (ez a fiatalabbaknál az abszolút, az idősebbeknél viszont csak relatív többség véleménye). Ugyanakkor a piaci verseny prioritását kívánatosnak vélők hányada

- a fiatalabbaknál két és félszeresen (32 versus 13 %),
- az idősebbeknél pedig négyszeresen (44 versus 11%)

haladja meg az állam szerepének dominanciájára szavazókét.

Az arányok mellett az átlagok is azt sejtetik, hogy – ha nem is szignifikánsan – a 19-29 évesek versenypártisága erősebb, mint a 15-18 éveseké.

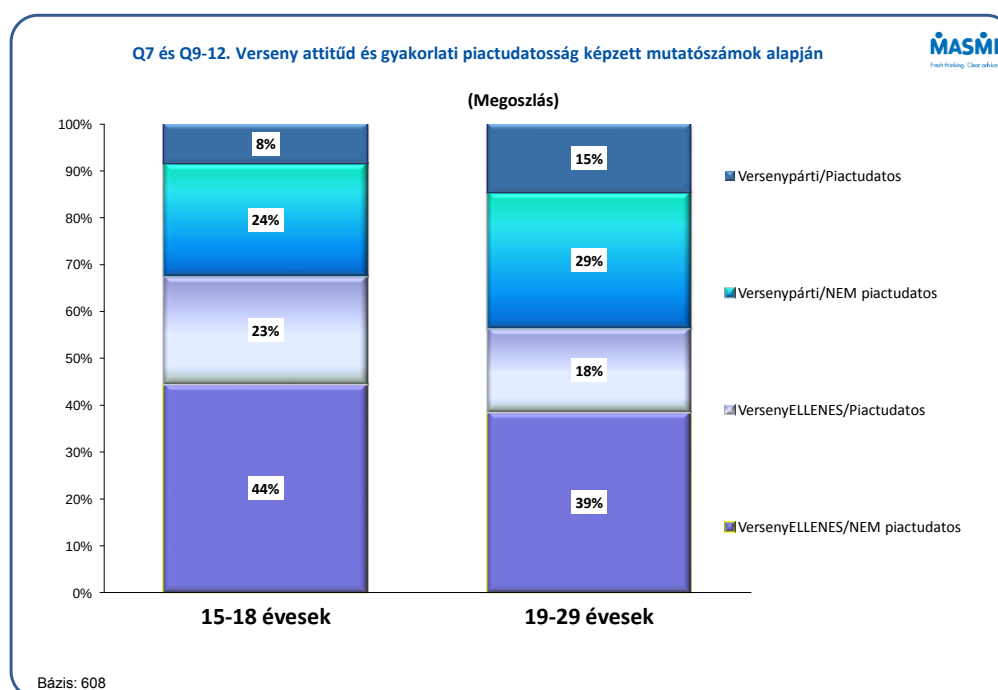
Az iskolatípusra fókuszálva gyakorlatilag csupán elenyésző különbségeket látunk, az átlagok szinte teljesen megegyeznek. Ugyanakkor a felsőfokú végzettségűek piacpártisága szignifikáns mértékben meghaladja a korcsoporthat átlagot.

Egyéb szempontból egyetlen szignifikáns eltérést tudtunk kimutatni: a gazdasági kérdések iránt érdeklődők a korcsoporthat átlagánál szignifikánsan kevésbé piacpártiak (3,01 versus 3,28).

5. Gyakorlati piactudatosság és versenyattitűd

A felmérés eredményei lehetőséget nyújtanak a versenyhez való „elvi” hozzáállás és a gyakorlatban tanúsított piactudatosság együttes vizsgálatára is. A gyakorlati piactudatosságot a korábbiakban már definiáltuk³. A „deklaráltan versenypárti” kategóriába tartozás feltétele az, hogy a válaszadó kívánatosnak tartsa a piaci verseny dominanciáját, azaz azt, hogy kizárólagos vagy döntő legyen a piaci verseny szerepe a gazdasági folyamatokban.

A lakosságot e két dimenzió alapján **négy** különböző **csoportba** lehetett besorolni. Ezt a következő ábra szemlélteti.

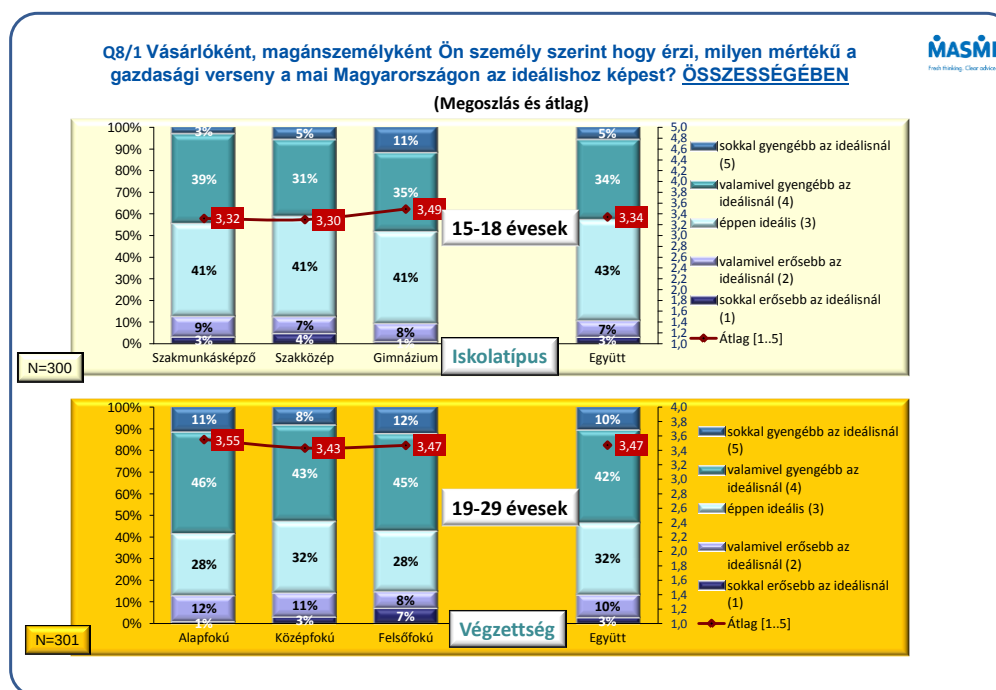
A **15-18 évesek** körében a válaszadók mindössze **8 százalékaról** mondható el, hogy egyszerre deklaráltan **versenypárti és piactudatos** is. 24%-uk csak versenypártinak mondható, piactudatos fogyasztónak nem, 23%-ukra jellemző a piactudatosság, de a versenypártiság nem. A **legnagyobb tábor (44%) a sem nem piactudatosak, sem nem versenypártiak alkotják.**

A **19-29 évesek versenypártisága jelentősen** (44 versus 32 százalék), **piactudatossága** (33 versus 31 százalék) viszont **csak elhanyagolható mértékben** haladja meg a fiatalabb korcsoportban mért szintet.

³ Ebben a felosztásban az egyszerűség kedvéért összevontuk a „változóan piactudatos” és a „nem piactudatos” kategóriákat, és „piactudatos” fogyasztónak csak a „következetesen piactudatosakat” neveztük (akik az apró betűs részeket is elolvassák és a szakemberválasztásnál is alternatívákban gondolkoznak).

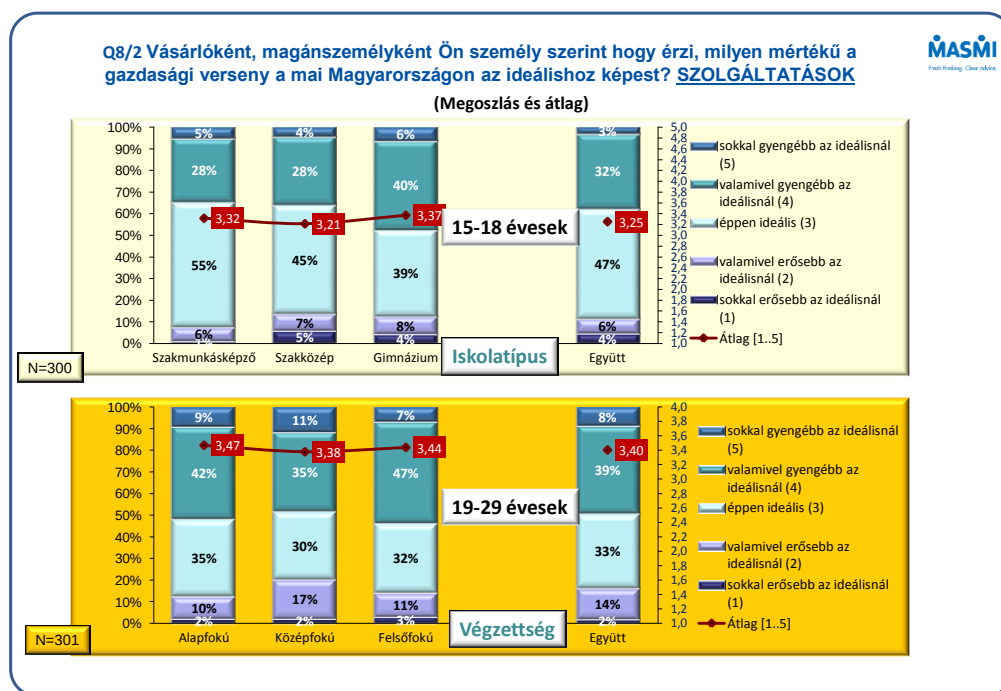
6. A gazdasági verseny észlelt intenzitása

A gazdasági verseny pártolása vagy elutasítása nem kis mértékben hat a verseny intenzitásáról kialakult véleményre.

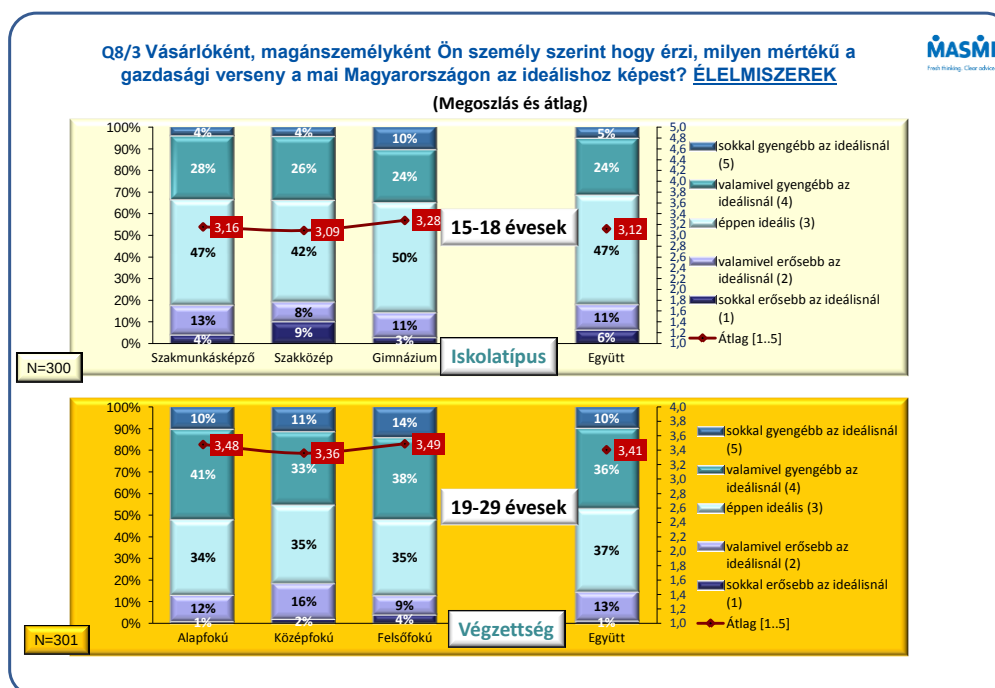
A 15-18 évesek körében 39%, az idősebb korcsoportban viszont 52% azoknak az aránya, akik intenzívebb gazdasági versenyt tartanak kívánatosnak.

Szignifikáns eltéréseket sem a demográfiai, sem az egyéb csoportképző ismérvek szerinti bontásban nem mértünk.

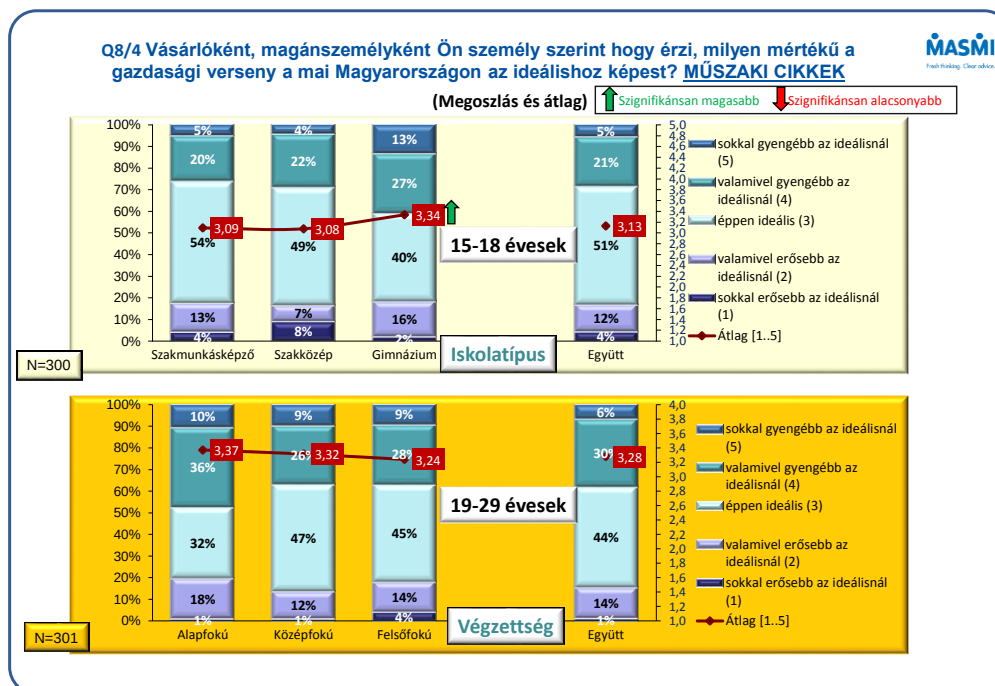
A szolgáltatások területén – mindkét korcsoportban – **valamelyest kisebb a verseny intenzívebbé tételével kapcsolatos elvárások erőssége**, mint az egész gazdaságot illetően.

Szignifikáns különbségre csak a **15-18 éves** korcsoportban bukkantunk: **a községben** élők az átlagosnál (3,25) **sokkal alacsonyabb (3,02)**, **a budapestiek pedig sokkal magasabb (3,60)** középértéket produkáltak, azaz a fővárosiak sokkal inkább élénkítene a versenyt a szolgáltatások piacán, mint az átlag, s különösen, mint a falusiak.

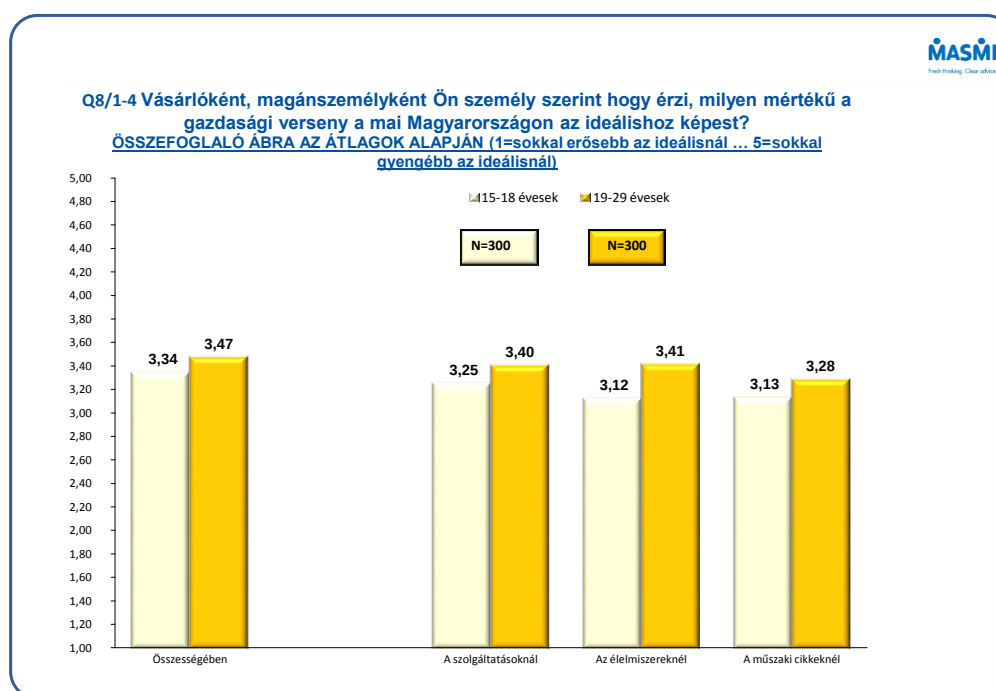
Míg a 19-29 éves korcsoport gyakorlatilag teljesen egyforma eredményt produkált a szolgáltatások és az élelmiszerek piacának a megítélésében, a 15-18 évesek az utóbbi szempontból az előzőhöz képest is kisebb arányban szeretnék a verseny élénkülését.

E kérdés kapcsán is csak a 15-18 éves korcsoportban bukkantunk szignifikáns különbségre: a budapestiek az átlagosnál (3,12) szignifikánsan nagyobb arányban (3,42) élénkítenék a versenyt az élelmiszerek piacán.

A 15-18 évesek nagyjából egyformán értékelik az élelmiszerek és a műszaki cikkek piacának versenyjellemzőit. A 19-29 évesek viszont sokkal kevésbé hiányolják a versenyt az utóbbi termékcsoportoknál, mint az előbbieknél vagy éppen a szolgáltatásoknál.

Mindkét korcsoportban a fővárosiak (3,49 versus 3,13 a 15-18 éveseknél, 3,57 versus 3,28 a 19-29 éveseknél) szeretnék az átlagost jelentősen meghaladó mértékben élni a versenyben. A 15-18 éveseknél a gimnazisták átlaga (3,34) is jelentősen meghaladja a korcsoport átlagát (3,13).

Az összefoglaló ábrából levonható két legfontosabb következtetés:

- Az **idősebb korosztály erősebb versenypártisága** abban is megnyilvánul, hogy minden területen nagyobb hányadban élnék a versenyen, mint a fiatalabbak.
- A **verseny általános élni képtetése iránti igény** mindkét korosztálynál valamelyest **erősebb, mint ami az egyes területek kapcsán** megnyilvánul.

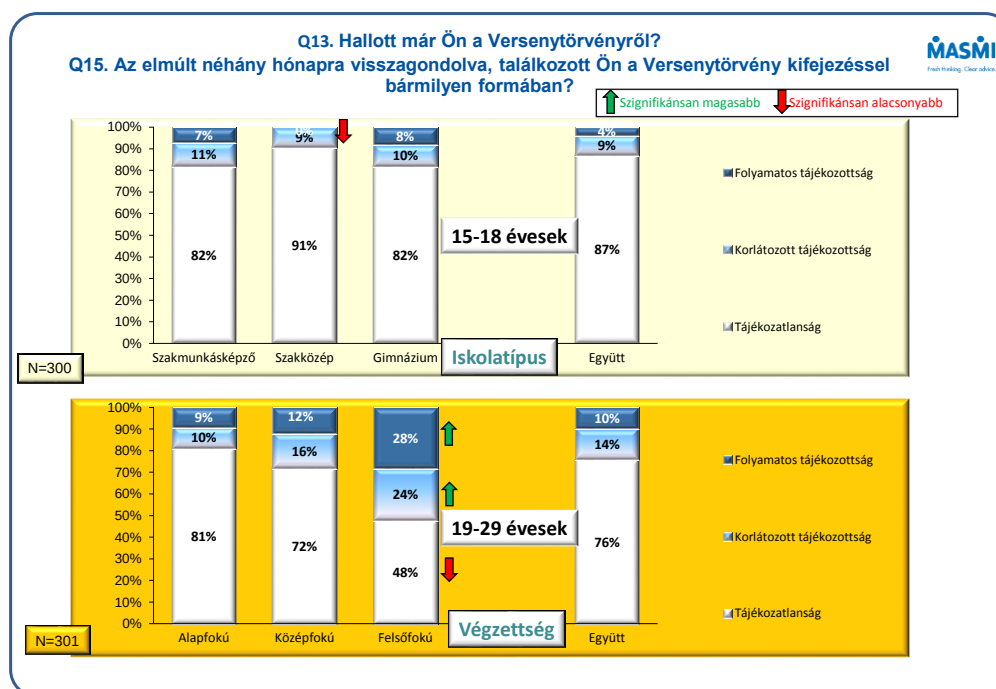
7. A Versenytörvény ismerete

A jelen kutatás – a korábbi komplex felmérésekhez hasonlóan – **több szinten** vizsgálta Versenytörvény ismertségét.

7.1. Általános ismertség

Az ismertség **három fokozatát** különböztettük meg:

- tájékozatlan, azaz nem hallottak a Versenytörvényről,
- korlátozottan tájékozott, azaz hallott már valaha a Versenytörvényről, de az utóbbi hónapokban nem,
- folyamatosan tájékozott, azaz az utóbbi hónapokban is hallott a Versenytörvényről.

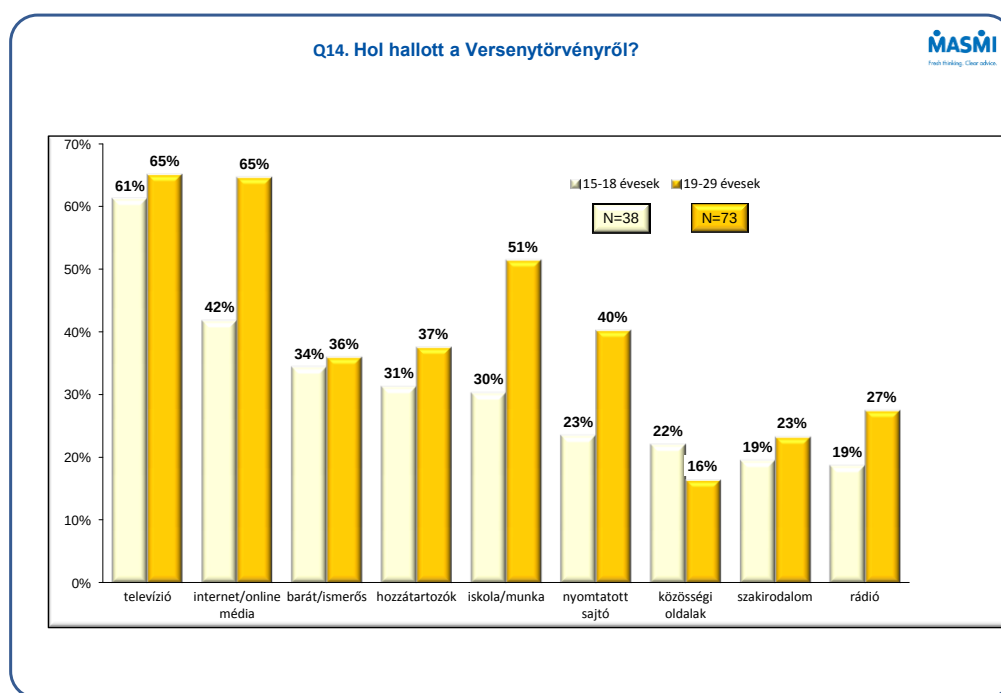
A 15-18 évesek 13, a 19-29 évesek 24 %-a hallott már a Versenytörvényről.

Az átlagosnál (24%) **szignifikánsan magasabb arányt mértünk a 19-29 éves felsőfokú végzettségűeknél (52%)**, valamint azoknál a 15-18 éveseknél, akik tanultak valaha pénzügyi-gazdasági ismereteket (34% versus 13%).

A fiatalabb korcsoportban 4, az idősebbeknél pedig 10% azok aránya, akik az elmúlt néhány hónapban is hallottak a Versenytörvényről, azaz **folyamatosan tájékozottak**.

Néhány válaszadói csoport tájékozottsága **szignifikánsan eltér** az adott korcsoport átlagától:

Szignifikánsan alacsonyabb 	Szignifikánsan magasabb 	Átlag
15-18 évesek		
szakközépiskolások (0%)	tanultak pénzügyi-gazdasági ismereteket (17%)	4%
nem tanultak pénzügyi-gazdasági ismereteket (1%)		
19-29 évesek		
nem érdeklődnek a gazdasági ismeretek iránt (4%)	felsőfokú végzettségűek (28%)	10%
	budapestiek (22%)	
	következetesen piactudatosak (18%)	
	érdeklődnek a gazdasági ismeretek iránt (19%)	

Noha a gazdasági kérdések közvetítésében a **televízió** csak a rangsor közepe táján helyezkedik el, a Versenytörvényt illetően **mindkét korcsoportban önállóan (15-18 évesek) vagy megosztva (19-29 évesek) vezeti** az említési gyakoriság szerint felállított listát.

Az online média a 19-29 évesek körében a televízióval megegyező fontossággal bír ugyan, de a fiatalabb korcsoportban már jóval kisebb szerepet tölt be a Versenytörvény ismertté tételében.

A 19-29 éveseknél a munkahely követi a televíziót és az internetet, a Versenytörvényt ismerők közül minden második megemlítette ezt az információ-forrást (is).

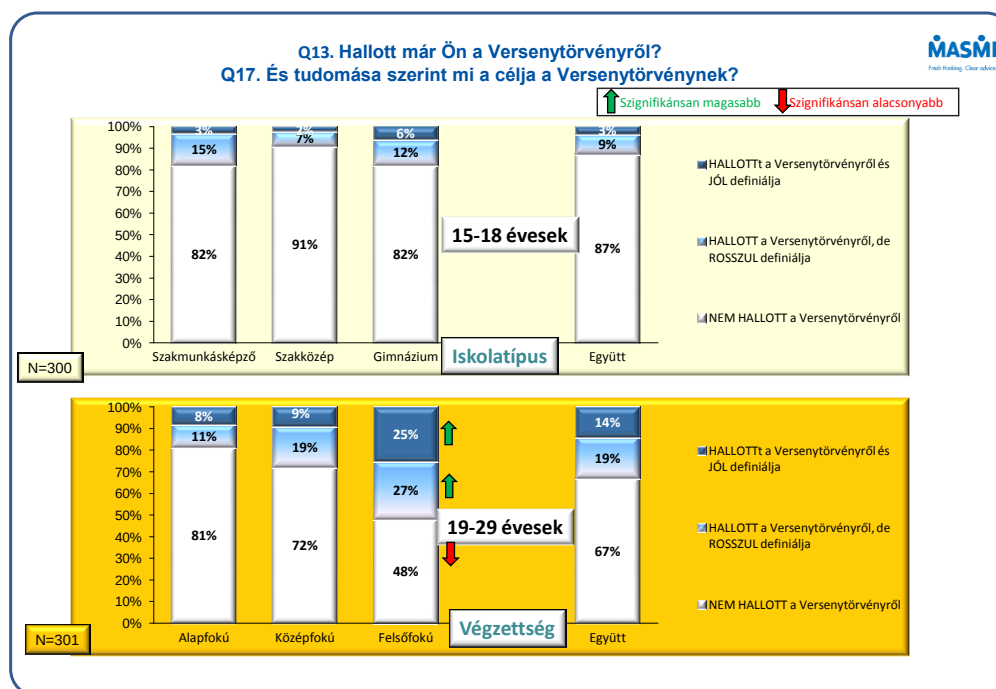
A viszonylag kis szerephez jutó információforrások közül a fiatalabbaknál a közösségi oldalak, az idősebbeknél pedig a nyomtatott sajtó, a rádió és a szakirodalom bír nagyobb relatív súllyal.

Az egyes információ-források szerepe néhány válaszadói csoportban szignifikánsan eltér az adott korcsoportra számított átlagtól.

Információs csatorna	Szignifikánsan alacsonyabb ↓	Szignifikánsan magasabb ↑	Átlag
15-18 évesek			
Televízió	szakmunkástanulók (28%)		61%
Internet	szakmunkástanulók (11%)		42%
Barátok, ismerősök		szakközépiskolások (74%)	34%
Iskolai tanulmányok		érdeklődnek a gazdasági kérdések iránt (61%)	30%
19-29 évesek			
Iskolai tanulmányok, munka	nem érdeklődnek a gazdasági kérdések iránt (22%)	érdeklődnek a gazdasági kérdések iránt (80%)	51%
Szakirodalom	alapfokú végzettségűek (0%)		23%

7.2. A részletek ismerete

Az általános – azaz a legalább hallomásból való – ismertségen túl a vizsgálat arra is kitért, hogy **milyen részletes ismeretei** vannak a fiataloknak a Versenytörvény céljával, tartalmával, hatásköreivel kapcsolatban.

Ha a Versenytörvényről legalább hallomásból tudók arányát a törvény céljának ismeretét vizsgáló kérdésre adott válaszokkal kombináljuk, akkor

- a 15-18 évesek körében 13-ról 4,
- a 19-29 évesek körében pedig 24-ről 14

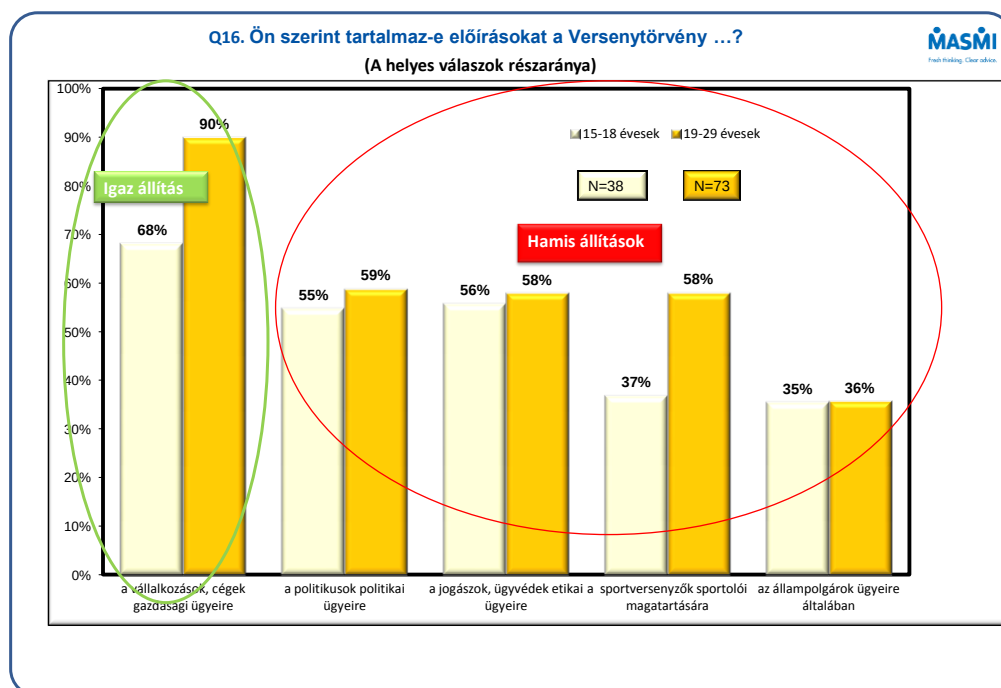
százalékra kell szűkítenünk a **valós ismerettel rendelkezők** körét.

Csupán a 19-29 éves **felsőfokú végzettségűek** emelkednek ki szignifikáns mértékben a korcsoport átlagához (14%) képest: **25%-uk helyesen definiálta** a Versenytörvény célját.

A teljes mintán belüli 144 válaszadó (akik hallottak már a Versenytörvényt) definíciói az alábbiak szerint **csoportosíthatók**:

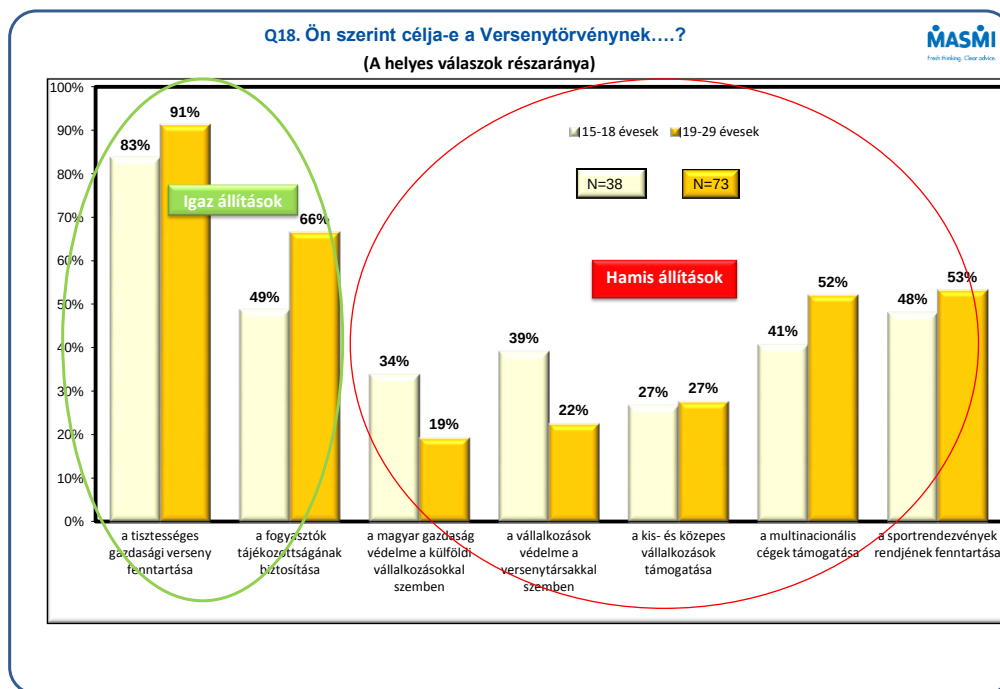
Tudomása szerint mi a célja a versenytörvénynek?		
Bázis: aki hallott már a Versenytörvényről (N=144)	Említések száma	Részarány a Tpv-t hallomásból ismerők között
Helyesnek minősített válaszok:	53	37%
A tisztességes/igazságos/egészséges verseny biztosítása	35	24%
A gazdasági/piaci verseny biztosítása	15	10%
A fogyasztók tájékoztatása/védelme	3	2%
Helytelennek/pontatlannak/hiányosnak minősített válaszok:	91	63%
Szabályozás, a szabályok betartatása	13	9%
Vállalkozások, kisebb cégek védelme	8	6%
A piac javítása, biztonságossá tétele	8	6%
A közérdek/a fogyasztók és a versenytársak védelme	7	5%
A piac rendjének biztosítása	3	2%
Az árak szabályozása	3	2%
Az egyensúly fenntartása	1	1%
A szükségtelen gazdasági tevékenység megakadályozása	1	1%
Nem tudja	47	33%

Függetlenül a definíció helyességétől a Versenytörvényt legalább hallomásból ismerők mindegyikénél „teszteltük” a **hatókörrel** kapcsolatos elképzeléseket.

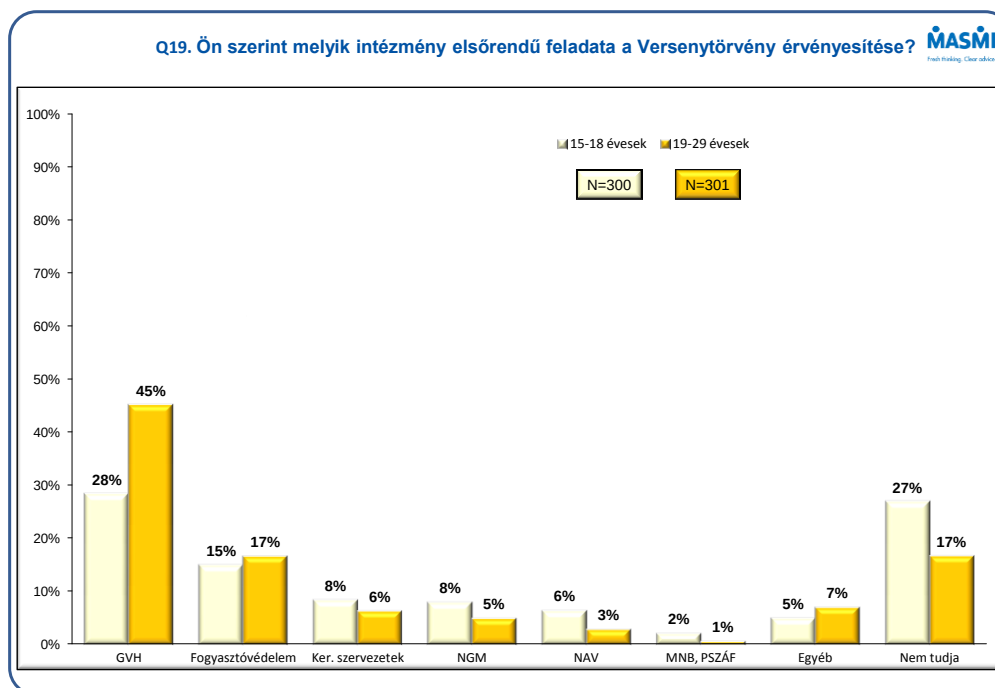
Egyértelműen az **idősebb korosztály** tekinthető **tájékozottabbnak**. Különösen érvényes ez a megállapítás az egyetlen „igaz” (vállalkozások, cégek gazdasági ügyei) és az egyik „megtévesztő” állításra (sportversenyzők, sportolók magatartása).

Az ismeretek törékenységére utalnak felmérésünk azon eredményei, hogy **közel kétharmad** volt a **téves válaszok** aránya **mindkét korcsoportban** a Versenytörvénynek az **állampolgárok ügyeit is átfogó hatókörét** illetően, miként a **15-18 évesek** közel kétharmada a **sportra** is „kiterjesztette” a Tpv-t. előírásait.

A Versenytörvény céljait illető ismeretek esetében már **nem egyértelmű az idősebb korcsoport fölénye**. A két valós állítás esetében a fiatalabbak tűnnek tájékozatlanabbnak, de a hamis állításoknál már meglehetősen vegyes a kép. Sőt, a **külföldi vállalkozásokkal, illetve általában a versenytársakkal szembeni védelem** a (a Tpv-t hallomásból ismerő) **19-29 évesek mintegy 80%-a szerint beletartozik a Versenytörvény céljai közé**, miközben „csupán” **60-65%** a téves vélekedések aránya a **15-18 évesek** idevonatkozó válaszaiban.

A két korcsoportban egyformán magas (közel **háromnegyed**) volt annak a téves elképzelésnek az említési gyakorisága, hogy a Versenytörvény (egyik) célja a **kkv-k támogatása**.

A fiatalabb korcsoportban 28, az idősebbeknél pedig 45 százalék azok aránya, akik tudják, hogy a Gazdasági Versenyhivatal elsőrendű feladata a Versenytörvény érvényesítése. A téves elképzelések között a fogyasztóvédelem szerepelt a legnagyobb hányadban.

Az átlagostól szignifikánsan eltérő hányadban adtak helyes választ az alábbi válaszadói csoportok:

Szignifikánsan alacsonyabb 	Szignifikánsan magasabb 	Átlag
15-18 évesek		
községiak (15%)	városiak (40%)	28%
	folyamatosan tájékozódnak a Tpv-t-ről (58%)	
19-29 évesek		
alapfokú végzettségűek (33%)	részt vettek tanulmányi versenyen (68%)	45%
nem piactudatosak (30%)		

7.3. Összesített mutató az ismeret szintjéről

A Versenytörvény – beleértve hatókörét, céljait és intézményi háttérét – az alábbi 6 kérdés vizsgálta:

13. Hallott már Ön a Versenytörvényről?

- 1 – igen
2 – nem (UGRÁS Q19-RE)

15. Az elmúlt néhány hónapra visszagondolva, találkozott Ön a Versenytörvény kifejezéssel bármilyen formában?

- 1 – igen
2 – nem

16. Ön szerint tartalmaz-e előírásokat a Versenytörvény ...? (OLVASD FEL A LEHETSÉGES ÜGYEKET! ROTÁLD A SORRENDET!)

	IGEN	NEM	NT/NV
1 – a vállalkozások, cégek gazdasági ügyeire	1	2	9
2 – a politikusok politikai ügyeire	1	2	9
3 – a jogászok, ügyvédek etikai ügyeire	1	2	9
4 – a sportolók, sportversenyzők sportolói magatartására	1	2	9
5 – az állampolgárok ügyeire általában	1	2	9

17. És tudomása szerint mi a célja a Versenytörvénynek? (NYITOTT KÉRDÉS, UTÓLAGOS KÓDOLÁSSAL)

9 – NT/NV

18. Ön szerint célja-e a Versenytörvénynek....? (OLVASD FEL A LEHETSÉGES CÉLOKAT! ROTÁLD A SORRENDET!)

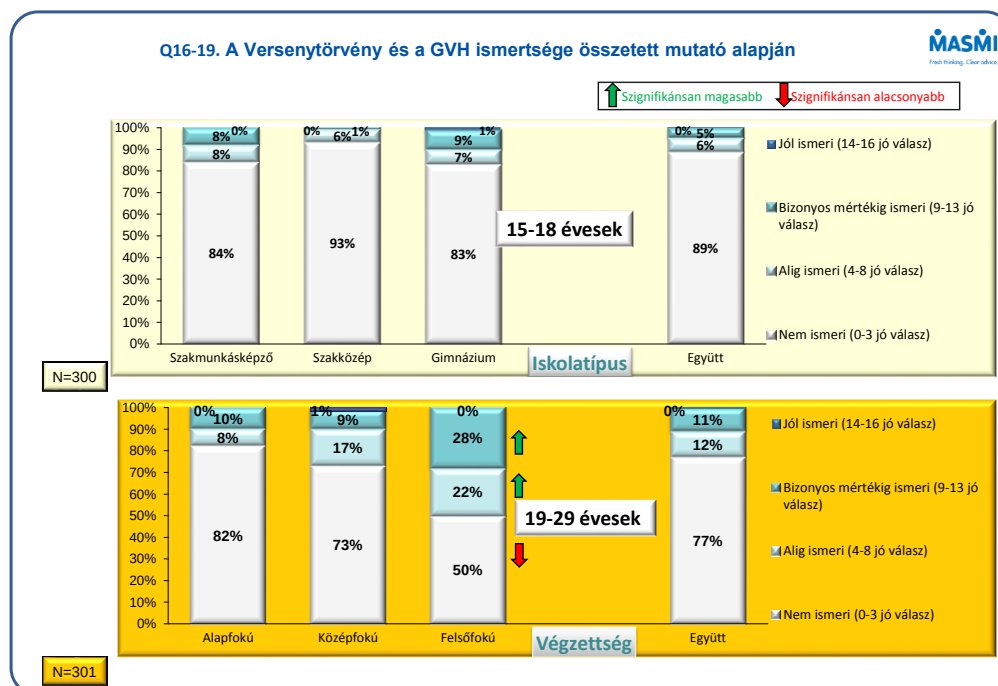
	IGEN	NEM	NT/NV
1 – a tisztességes gazdasági verseny fenntartása a különböző piacokon	1	2	9
2 – a fogyasztók tájékozottságának biztosítása	1	2	9
3 – a magyar gazdaság védelme a külföldi vállalkozásokkal szemben	1	2	9
4 – a vállalkozások védelme a versenytársakkal szemben	1	2	9
5 – a kis- és közepes vállalkozások támogatása	1	2	9
6 – a multinacionális cégek támogatása	1	2	9
7 – a sportrendezvények rendjének fenntartása	1	2	9

19. Ön szerint melyik intézmény elsőrendű feladata a Versenytörvény érvényesítése? (NYITOTT KÉRDÉS, KÉRDEZŐI KÓDOLÁSSAL)

- 1 – Fogyasztóvédelem, járási hivatalok, Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság
 2 – GVH (Gazdasági Versenyhivatal)
 3 – Kereskedelmi szervezetek, intézmények
 4 – MNB, (Magyar Nemzeti Bank), PSZÁF (Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete)
 5 – NAV, APEH, Adóhivatal
 6 – Nemzetgazdasági Minisztérium
 X – Egyéb szervezet, intézmény, és pedíg: _____
 99 – NT/NV

A részben több alkérdésből álló kérdéssorban a helyes válaszok száma 0 és 16 közé eshetett. természetesen, aki nem hallott még a Versenytörvényről maximum egy helyes választ érhetett el (intézményi háttér). A helyes válaszok alapján – a korábbi komplex felmérésekhez hasonlóan – **négy ismertségi fokozatot** képeztünk:

- Nem ismeri (0-3 helyes válasz)
- Alig ismeri (4-8 helyes válasz)
- Bizonyos mértékig ismeri (9-13 helyes válasz)
- Jól ismeri (14-16 helyes válasz).

Mindkét korcsoportban tulajdonképpen **kimutathatatlan** volt statisztikailag a **Versenytörvényt jól ismerők hányada**. A másik oldalról nézve viszont

- a 15-18 éveseknél mindössze 2,
- a 19-29 éveseknél pedig csupán 1

százalék volt azok aránya, akik hallottak a Versenytörvényről, viszont nem tudtak legalább 4 helyes választ adni a részletekre.

Mint az ábra is mutatja, **a végzettség szintje egyenes összefüggésben van az ismereti szinttel**. Az **iskolatípus** viszont nem igen befolyásolta az eredményeket, legalábbis **nem szignifikánsan**.

A **15-18 évesek** esetében mindössze egy szempontból mértünk szignifikáns eltérést az átlagtól: szemben a korcsoportra érvényes 5%-os középértékkel **17%** volt a Versenytörvényt bizonyos mértékig ismerők részaránya azok körében, akik tanultak vagy tanulnak pénzügyi-gazdasági ismereteket.